

JIZZAX VILOYATIDAGI UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA BOSHLANG'ICH TA'LIMNI O'QITISHNING SIFAT KO'RSATKICHLAR (2020-2023y)

Bosimova Muazzam Baxtiyor qizi

J.D.P.U Ta'lim tarbiya nazariyasi va metodikasi

Boshlang'ich ta'lim magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich sinfni o'qitishda ta'limiy hamda tarbiyaviy sifatlarni rivojlantirishda o'qituvchining pedagogik kompetentligini oshirishning ahamiyatini haqida so'z borgan.

Kalit so'zlar: pedagogik kompetentlik, dars, o'quvchilar, sinf, zamonaviy o'qituvchi, kasbiy mahorat, individuallik, ota-onalar bilan ishlash.

Абстрактный. В данной статье говорится о важности повышения педагогической компетентности учителя в развитии воспитательных и воспитательных качеств в обучении начальных классов.

Ключевые слова: педагогическая компетентность, урок, учащиеся, класс, современный учитель, профессиональные качества, индивидуальность, работа с родителями.

Abstract. This article talks about the importance of increasing the teacher's pedagogical competence in the development of educational and educational qualities in primary school teaching.

Key words: pedagogical competence, lesson, students, class, modern teacher, professional skills, individuality, work with parents.

Boshlang'ich ta'limni o'qitishda o'qituvchilar ta'lim bilan birga tabiyani birgalikda olib boradi. O'quvchilarni ona Vatanga chin sadoqatli mehribon fidokor qalb egasi qilib tarbiyalash o'qituvchining kasbiy mahoratiga, yakka holda o'zini o'zi tarbiya qila olishida ekanligini o'rganganmiz. Bolada ezgulik va yovuzlik tushunchasini turli xil ertak kitoblarda vediofilmlarda, turli xil ko'rgazmali qurollarda ko'rsatib hayotga bolani tayyorlab boramiz. Bu esa o'z navbatida oilani vatanni qarindosh insonlarni avaylab ularga mehr qo'yishda bevosita sabab bo'ladi. Bola qalbi yozilmagan oq qog'ozga o'xshaydi, uni qanday qilib hayotga tarbiyalash mahoratli ustozga bog'liq bo'ladi. Muhtaram prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev 2020-yil 24-yanvar kuni Oliy Majlisga murojaatnomasida pedagoglarni bola hayotida qanchalik ahamiyatga bog'liq ekanligi nafaqat ta'lim balki tarbiya borasida maktab va ustozlarning o'rni beqiyosligini aytib o'tgan.[1] Bu esa o'z navbatda pedagoglarni yanada o'z ustida ishlashni kasbiga bo'lgan fidoyilikni o'rgatadi. Pedagogni aynan o'z ustida izlashga bolalarni kelgusi hayotga tarbiyalashda ko'pgina omillar sabab bo'ladi.

Bolani ilmga undovchi zahiralar omborini bilim, mahorat, texnika qolaversa pedagogik kompetentlikni qo‘llay bilishi zarur.

“Kasbiy kompetentlik–mutaxassis tomonidan kasbiy faoliyatni amalga oshirish uchun zarur bo‘lgan, bilim ko‘nikma va malakalarning egallanishi va ularni amalda yuqori darajada qo‘llay olinishidir”. [2]

Demak o‘quvchini ham manan, ham jismonan barkamol avlod etib tarbiyalanishida mahoratni ustuvor qo‘llay olish ahamiyatli ekan. O‘qituvchi ko‘zlagan maqsadiga erishsagina shunda bilim ko‘nikma va malakali deb ayta olamiz. Kompetentlikning mohiyati shundaki har qanday vaziyatda mutaxassis uzini ustun tarafini ko‘ra bilsa, kutilmagan tasodifiy vaziyatdan chiqsa unda ham mahorat ham kasbiy ustunligiga iqroq bo‘ladi. Jamoada bola uzini vaziyatdan yuqori tutsa unda u yerda pedagoni ta’sir kuchi kamayadi. Ikkilamch bo‘lib qoladi bola kimni ustuvor bilsa uni ko‘proq bilib boradi. Bunday jarayonga o‘qituvchilar juda ko‘p uchraydi vaholangki unda ta’limda sifat yetakchilik qilmay qoladi. Demak har bir kadr har qanday vaziyatdan chiqsa olsagina muvaffaqiyat qozonar ekan.

Hozirgi kunda o‘qituvchilar bilimini yanada oshirish borasida turli xil tanlovlar yetakchi o‘rinda turibdi, bu borada esa ta’limda va tarbiyaning sifat darajasining sayqallashuviga olib keladi. Xususan, “Ustoz 2020” milliy mukofoti, o‘qituvchi va murabbiylar, xalqaro tanlovlar viloyatlararo saralash, yana ko‘pgina mukofotlar faqatgina o‘z ustida tinimsiz ishlab o‘rganishga undaydi. Bulardan tashqari izlanishdan to‘xtamagan o‘z ishining ustasi bo‘la olgan chinakam o‘qituvchilarni dars o‘tish jarayonida, aynan bolalar o‘qigan jarayonlarda sezilarli darajada namoyon bo‘ladi va yuzaga chiqadi. Bularning barchasida faqat mehnat izlanish kasbga muhabbat uyg‘otishda deya ayta olamiz ekan.

Hozirgi kunda pedagog kadrlarni o‘z ustida ishlash maqsadida maktablarda barcha sharoitlar yetarli. Malakali ustozning umri davomida maktabni qadr topishida ko‘proq o‘zini fido qilgan o‘qituvchigina yuqori cho‘qqilarni qo‘lga kiritadi. O‘z ustida ishlash davomida zamonaviy o‘qituvchi ko‘proq pedagog sifatida kompetentlik jarayonida o‘zini ko‘rsata oladi. Negaki o‘qituvchi o‘z ustida individual ishlash davomida o‘ziga o‘quv qurollarga va darsga zamonaviy texnikani olib kiradi. Bu esa o‘z navbatda raqobatbardosh kadrlarni ko‘paytiradi. O‘qituvchi o‘zini har doim dars o‘tish jarayonida hayolan bolalarni o‘z olamidani oziqlantiradi. Bola ham ustozning qolipdan nusxa olib kelajagini belgilab boradi. Pedagogni dars o‘tish jarayonida ta’limiy sifatlarni oshirib borishda ilmiy ishlanishlarga uslubiy qo‘llanmalarga to‘xtalib o‘tadi. O‘ziga dars o‘tishning mohiyatini singdira olganda amaliyot jarayonida u o‘ziga yetarli bo‘lgan bilimga erisha oladi.

Pedagogikada “tarbiya” so‘zi turli ma’noda ishlatiladi. Chunonchi, tarbiya keng sotsial ma’noda, ijtimoiy hodisa sifatida qo‘llanilganda jamiyatning barcha tarbiyaviy vositalarini: oilani, maktabgacha ta’lim tashkilotlarini, o‘quv-tarbiya muassasalarini,

mehnat jamoalari, axborot manbalarining tarbiya yoʻnalishida olib boradigan harakatlarini oʻz ichiga oladi. Bu tarbiya vositalarini oʻsib kelayotgan yosh avlodning har tomonlama kamol topishiga xizmat qiladi.[3]

Bevosita oʻzbek olimi pedagog Abdulla Avloniyning “Tarbiya biz uchun yo hayot, yo mamot, yo halokat, yo saodat, yo falokat masalasidir” deya aytgan soʻzlari ayniqsa kuchli faktdir. Hayotni endigina anglayotgan bolakay, xato qilmaydi yoki yomon yoʻlga oʻtmaydi deb ayta olmaydi. Fikrimizni hozirgi zamonaviy bolalalar bilan taqqoslasak farqi beqiyosdir. Negaki XXI asr bu taraqqiyot, axborot texnologiyalari davri desak yanglishmaymiz. Bunda uyali aloqa vositalari, kompyuter, planshet notebook va turli vositalar bolada immunitet hosil qilib usiz kundalik turmushimizni kechirish biroz noqulay boʻlib qoldi. Endigina aqliy faoliyati oʻsib kelayotgan farzandlarimiz tarbiyasiga bunchalik ahamiyat kasb etishi virtual hayotning boshlanib ketishi mumkin ekanligi ajablanarlidir. Pedagoglar uchun bolaning aynan tarbiyali boʻlib oʻsishida har bir buyum yoki oʻzi uchun zarur boʻlgan narsalar ni tushuntirib bu yaxshi bu durust kabi yotigʻi bilan tushuncha bersakgina oʻz aksini topa oladi.

Xulosa qilib atganda, oʻqituvchi bu kichik tadqiqotchi muhandis ekan. Dars oʻtish jarayonida turli hil izlanishlarga, bola hayotini ahamiyatli darajada rivoj topishi, kelajagini ilk qadamlarini qoʻyib keta olishida yetakchi tajrib sohibasi deya olamiz.

Bolalarning eng katta vaqti bu maktabda oʻtadi. Bu jarayonda esa ilm olish tajiba almashishga vaqtini faqatgina kitob oʻqib darsga tayyorgarlik koʻrib kelishida otanalar hamkorlikda boʻlib turishi bu oʻqituvchini ruhlantiradi. Maktab ulugʻ dargoh bejizga tarbiya oʻchogʻi, katta ulugʻ ulomolar yetishib chiqqan zaminimiz deb bot bot takrorlamas ekanmiz. U maskan tarbiya va taʼlim, olayotgan joyimiz gullayotgan sharafli diyorni tarkib toptira olgan oʻz ona maskanimiz boʻlib qoladi. U joyda fozil- ulomolar, tarbiyali insonlar qolaversa kelajak avlodlarni har tomonlama ham mananan ham jismonan, ruhan, qalbini iymon eʼtqotga toʻldira olayogan zamin boʻladi va kelgusida bundan ham gullab yashnab barq urib turadi.

Bejizga tarbiya oʻchogʻi deb taʼrif etmaymiz, negagi maʼrfatli inson eng yaxshi inson boʻladi, qalbi ilmga tashna mohir qalb vakillari bu maktabni yaxshi koʻradilar. Bunday jarayonlarda uzini koʻrsata olgan oʻqituvchi adolatli marifat egasi boʻlib qoladi. Unga erishmoq mehnat va uz ustida izlashga va boʻsh vaqtini unumli ishlarga safarbar etishga unadar ekan.

Tarbiyani tashkil etishda taʼlimda sifatli muhitni tarkib toptirish innovatsion gʻoyalarga hamohang tarzda, dars oʻtish bugungi kun tajribasi talabi ham boʻla oladi

Shavkat Mirziyoyev taʼlim sifatini oshirish – Yangi Oʻzbekiston taraqqiyotining yakkayu yagona toʻgʻri yoʻli ekanligini aytdi.

"Ushbu sohada boshlagan islohotlarimizni davom ettirishimiz, taʼlim dargohlariga borib, oʻqituvchi va murabbiylar bilan koʻproq muloqot qilib, sifatni

oshirish bo'yicha ular qo'ygan masalalarni birgalikda hal qilishimiz kerak. Biz kelgusi yil Davlat dasturiga xalqimiz ko'targan barcha masalalarni aniq yechimlari bilan kiritamiz. Ushbu jarayonlarda deputat va senatorlar, mahalla vakillari, ziyolilar, yoshlar, tadbirkorlar va keng jamoatchiligimizdan faol bo'lishlarini, yangi-yangi taklif va tashabbuslar bildirishlarini so'rayman", — dedi davlat rahbari.[4]

Muhtaram yurtboshimizning ushbu qarorlarini isbotini faqat yilning eng yorqin o'qituvchini ta'limda yangi g'oyalar asosida, harbir darsni mukammal prinsiplar bilan bolalarni qiziqtirgan holda, tarkib topdirdan iborat ekanligi firimizning yorqin isboti ekan. Shubhasiz maktablarda boshlang'ich sinflarda matematika, ona tili savodxonligini eng yuqori ko'rsatkichga olib chiqishga pedagoglar alohida e'tibor qarata olsagina haqiqiy sifat darajani ko'rsatib chiqa olamiz. O'quvchida qachon matematik bilimga to'liq natijaga erisha olish mumkin? Bolada tabiat jamiyat bilan ham ohang tarda barmoq retorika mashqlarni atrof bilan ko'z qotiraga joylab o'rgansagina aqliy faoliyatida to'planadi uni yillar mobaynida tajriba orqli yuksaltiradi

Boshlang'ich sinflrda ona tili savodxonligini yuqori ko'rsatkichlarda olib chiqish buyuk siymo davochilarini rivoj toptirishga xizmat qiladi. Shubhasiz ta'lim jarayonida, ko'roq bola nutqi chiroyli yozish ko'nikmasini oshirish uchun ko'proq bolani kitob mutolaasiga dars mashg'ulotlardan alohida vaqt ajratishga undashimiz fikr doirasini oshirib bemalol o'zligin firini ayta oladi. Kitob mutolaadan to'xtasa bu fikrlashdan to'xtaydi ekan. Bolani mehr muhabbatga undagni mohir qalb egasini tarbiya toptirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. 2020-yil 24-yanvar Prezident Shavkat Mirziyoyev O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisga Murojaatnoma taqdim etadi.[1]
2. Pedagogika ta'lim nazariyasi kafedirasi <<Pedagogik kompetentlik>> O'quv-uslubiy majmua.[2]
3. Boshlang'ich ta'limda pedagogika, innovatsiya, integratsiya o'quv qo'llanma. Rahima Mavlonova, Nargiza Rahmonqulova [3].
- 4 Toshkent Shahar 2022-yil 27- dekabr SQ-669-IV son